

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов

« 04 » 09 2014 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПП 2.1.3 ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ**

спеціальність 7.01010101, 8.01010101 «Дошкільна освіта»
Педагогічний інститут

Київ-2014

УДК 352:373:001.8
ББК 74.585

«Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі: роб. прог. навч. дисцип. [для студентів спеціальності 7.01010101, 8.01010101 «Дошкільна освіта»] / уклад. Г.В. Беленька – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. - 36 с.

Розробник:

Беленька Ганна Володимирівна, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної освіти

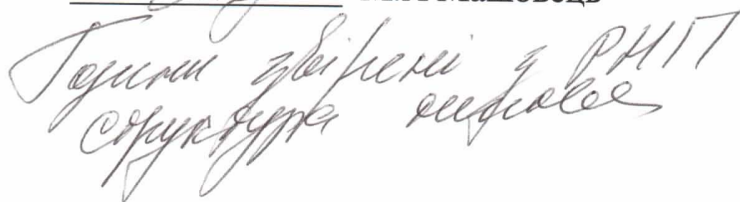
Протокол від «03» вересня 2014 року №1

Завідувач кафедри дошкільної освіти

 О. А. Половіна

Заступник директора з науково-методичної та навчальної роботи

 М.А. Машовець

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	8
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	9
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I</i>	10
<i>Змістовий модуль II</i>	12
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі»	16
V. Плани семінарських занять.	17
VI. Завдання для самостійної роботи.	21
Карта самостійної роботи студента.	22
VII. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	23
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.	24
IX. Методи навчання.	27
X. Методичне забезпечення курсу	28
XII. Рекомендована література.	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою дошкільної освіти на основі освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів відповідно до навчального плану спеціальності «Дошкільне виховання» денної форми навчання.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.) «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра». Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Курс „Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі” розраховано на студентів вищих навчальних педагогічних закладів освіти, що опановують спеціальність „Дошкільне виховання” на освітньо-кваліфікаційному рівні „Спеціаліст”. Він органічно продовжує курс „Основи природознавства з теорією та методикою ознайомлення дітей з природою”, який студенти опанували на попередньому рівні навчання і спрямований на розвиток творчого наукового потенціалу студентів в контексті формування їх організаційних умінь в галузі когнітивного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета курсу – підготовка висококваліфікованих спеціалістів дошкільного профілю: організаторів з дошкільної освіти та виховання, здатних на основі глибоких знань з основ природничих наук, психології, дошкільної педагогіки та фахових методик здійснювати роботу з організації та керівництва логіко-інтелектуальним розвитком дітей в процесі пізнання ними світу оточуючої природи.

Цілі курсу:

- підготовка майбутніх організаторів справи дошкільної освіти і виховання до

безпосереднього та опосередкованого керівництва логіко-інтелектуальним розвитком дітей шляхом організації їх експериментально-дослідницької діяльності в природі з урахуванням типологічних та індивідуальних психологічних особливостей;

- розвиток професійно-значущих якостей особистості майбутнього організатора – методиста, завідуючої, інспектора з дошкільної освіти: спостережливості, емпатії, оптимізму, наполегливості, готовності до прийняття і здійснення змін, толерантності тощо;

- формування активної творчої особистості, здатної до самостійного визначення і розв'язання професійних та інших життєвих завдань;

Завдання курсу:

1. Розкрити теоретичні основи організації дослідницько-експериментальної діяльності дітей дошкільного віку в природі і забезпечити умови для усвідомленого сприйняття їх майбутніми спеціалістами в галузі дошкільної освіти.
2. Ознайомити студентів з сучасними науковими дослідженнями та доробками практичних працівників дошкільних закладів освіти в галузі розвитку особистості дитини шляхом використання у навчально-виховному процесі дитячого садка експериментування та нескладних дослідів в природі.
3. Визначити доцільний зміст дослідницької діяльності дітей дошкільного віку в природі, що відповідає їх потребам, віку та інтересам.
4. Озброїти майбутніх організаторів дошкільної освіти методами і формами організації дослідницької діяльності дошкільників в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання.
5. Розвинути творчі дослідницькі уміння студентів, самостійність та критичність мислення.
6. Сприяти вихованню кращих моральних рис особистості майбутнього педагога дошкільного профілю: любові та поваги до світу природи і людей.

Вивчення курсу передбачає формування у студентів знань про:

- значення дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку та формування життєво значущих рис характеру: активності, самостійності, допитливості, критичності, поміркованості, наполегливості, комунікабельності тощо;
- завдання та принципи організації дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі;
- сучасні дослідження з проблеми організації дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі;
- обладнання та зміст діяльності дітей у науково-природничому центрі;
- шляхи вивчення та врахування потреб та інтересів дітей в ході їх дослідницько-експериментальної діяльності в природі.

На основі цих знань у студентів повинні бути сформовані вміння:

- визначати та створювати умови ефективної організації дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для забезпечення ефективного розвитку їх логіко-інтелектуальної та морально-вольової сфери;
- добирати доступний і практично-значущий для дітей зміст експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі, орієнтуючись на знання сучасних наукових досліджень та напрацювань практичних працівників дошкільних закладів освіти в галузі розвитку особистості дитини шляхом використання у навчально-виховному процесі дитячого садка експериментування та нескладних дослідів в природі;
- добирати та ефективно використовувати безпосередні та опосередковані методи керівництва дослідницько-експериментальною діяльністю дітей в природі, враховуючи їх ефективність та можливості взаємодоповнення задля досягнення оптимального ефекту навчально-виховної роботи з дітьми в процесі експериментування та дослідження об'єктів природи;

- використовувати різноманітні форми організації діяльності дітей у науковому природничому центрі та природному довкіллі, враховуючи потреби, інтереси, попередній досвід дитини, рівень розвитку її інтелектуальної, комунікативної та морально-вольової сфери;
- вивчати, збирати та узагальнювати передовий педагогічний досвід з визначеної проблематики задля його розповсюдження та створення матеріальної і методичної бази проведення дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі.

Курс „Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі” тісно пов’язаний з такими дисциплінами як „Дошкільна педагогіка”, „Дитяча психологія”, „Основи природознавства з теорією та методикою ознайомлення дітей з природою”, „Теорія і методика розвитку рідної мови дітей”, „Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень у дітей”, „Основи науково-педагогічних досліджень”. Знання і вміння, набуті студентами в процесі вивчення вищевказаних дисциплін, дозволяють їм значну частину інформації з нового навчального предмету опановувати самостійно, орієнтуючись на положення, розкриті викладачем в ході лекційних занять та вказівки, стосовно роботи з основною та додатковою літературою з курсу. Також, враховуючи той факт, що підготовка студентів на освітньо-кваліфікаційному рівні професійної підготовки „Спеціаліст” передбачає збільшення частки їх самостійної роботи над завданнями фахових курсів, у тематичному плані навчальної дисципліни „Організація експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі” передбачено значну кількість годин на самостійне опрацювання студентами з наступною перевіркою якості її виконання викладачем.

Завдання самостійної роботи студентів спрямовані на розвиток їх аналітичних умінь в процесі роботи зі спеціальною літературою, творчості та самостійності при вирішенні педагогічних ситуацій, розвиток прогностичних умінь та відповідальності за прийняті рішення.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес навчання та виховання студентів вищого навчального закладу в умовах реформування та модернізації системи освіти в Україні, формування особистості фахівця вищої кваліфікації.

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань <i>0101 «Педагогічна освіта»</i>	Нормативна (за вибором)
Модулів – 2	Шифр та назва спеціальності: <i>7.010101 «Дошкільна освіта»</i>	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		V
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: за вибором студента		Семестр
Загальна кількість годин – 72 год.		10
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 2 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <i>«спеціаліст»</i>	Лекції
		12 год.
		Семінарські
		12 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Модульний контроль
4 год.		
Індивідуальні завдання:	4 год.	
	Вид контролю: залік	

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		с	інд	мкр	с.р.	
1	2	3	4	5	6	
Змістовий модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО- ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ						
Роль і місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в освітньому процесі.		2	2			10
Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі.		2	2	1		10
Принципи організації дослідницької діяльності дітей в природі		2	2	1		
Разом за змістовим модулем 1	36	6	6	2	2	20
Змістовий модуль II. ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ						
Зміст та завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі. Особливості самостійної пошукової діяльності дітей в природі		2	2			10
Умови ефективної організації науково-дослідницької діяльності дітей в природі. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі		2	2	1		10
Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання		2	2	1		
Разом за змістовим модулем 2	36	6	6	2	2	20
Усього годин	72	12	12	4	4	40

III. ПРОГРАМА
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-
ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Лекція 1. Значення для розвитку особистості та місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в освітньому процесі.

Поняття «дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі».

Етапи розвитку дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в період дошкільного дитинства.

I етап (підготовчий): маніпулятивно-експериментальна діяльність (до 3-річного віку дитини). Характерні ознаки етапу. Значення даного етапу.

II етап: цілеспрямоване експериментування (від 3-х до 5-ти років). Характерні ознаки та значення II етапу.

III етап: власне дослідницька діяльність. Характерні особливості та значення III етапу.

Розвиток психічних процесів, вольових та моральних якостей дитини, комунікативних умінь, пізнавальних інтересів та потреб в процесі дослідно-експериментальної діяльності. Рушійні сили розвитку логіко-інтелектуальної сфери дитини. Відмінність експериментування від дослідницької діяльності. Експериментування.

Основні поняття теми: дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі етапи розвитку дослідницько-експериментальної діяльності, маніпулятивно-експериментальна діяльність, цілеспрямоване експериментування, дослідницька діяльність, експериментування.

Рекомендована література

Основна: 1,3,4.

Додаткова: 4,5.

Семінарське заняття 1.

Тема. Роль і місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку. (2 год.)

Лекція 2. Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі (2 год.).

Характеристика загальної спрямованості роботи з розвитку умінь дошкільників здійснювати дослідницько-експериментальну діяльність в природі. Практична екологія як напрямок методики ознайомлення дітей з природою (дослідження Горопахи Н.М., Л.І.Зайцевої, Єлманової С.П., Кот Н.М., Лисенко Н.В., Плохій З.П.).

Розвиток пізнавальних інтересів та допитливості дітей шляхом нескладного експериментування (дослідження Беленької Г.В., Зайцевої Л.І., робота Вірзіліна М.М.).

Основні поняття теми: експериментування, практична екологія.

Рекомендована література

Основна: 4.

Додаткова: 3,6.

Семінарське заняття 2.

Тема. Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі (2 год.).

Лекція 3. Принципи організації дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.).

Принцип відповідності потребам та задоволення інтересів дитини (врахування потреб дітей в доступних видах діяльності: побутовій, ігровій, навчальній, трудовій, художній). Принцип врахування індивідуальних особливостей психічного розвитку (диференціація форм організації діяльності та методів впливу на дитину з боку

вихователя). Принцип доступності (адекватність завдань і змісту діяльності віковим можливостям дошкільника). Принцип активізації самостійності дитини (надання можливості вибору змісту та процедури діяльності). Принцип зв'язку з сім'єю (надання домашніх експериментальних завдань, що потребують участі інших членів родини). Принцип безпечності (створення безпечних умов для дослідно-експериментальної діяльності дітей у науково-природничому центрі та за його межами).

Основні поняття теми: Принцип відповідності потребам та задоволення інтересів дитини, принцип врахування індивідуальних особливостей психічного розвитку, принцип доступності, принцип активізації самостійності дитини, принцип зв'язку з сім'єю.

Рекомендована література

Основна: 3,5.

Додаткова: 1,3.

Семінарське заняття 3.

Тема. Принципи організації та основні етапи розвитку дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Лекція 4. Зміст, завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі (2 год.).

Завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі.

Відповідність завдань вихідній меті виховання та потребам розвитку дитини дошкільного віку. Вимоги до особистості на сучасному етапі: інтелектуально і

фізично розвинена, високоморальна (лише така людина здатна доцільно використовувати досягнення сучасної науки і техніки), ініціативна, мобільна, підготовлена до сприйняття і творення конструктивних змін. Основні групи завдань дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі у відповідності до сфер розвитку особистості (соціальна сфера, когнітивна сфера, комунікативна сфера, фізична сфера).

Зміст діяльності дітей у науково-природничому центрі. Встановлення зв'язків між змінами об'єктів рослинного світу та впливом на них природних факторів та діяльності людини. Сортування та класифікація об'єктів рослинного світу (листя, плодів) за визначеними показниками: колір, маса, обсяг, вага.

Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі. Роль самостійної пошукової діяльності в природі для розвитку особистості дитини. Вивчення індивідуальних інтересів дітей при організації їх дослідницько-експериментальної діяльності шляхом спостережень, індивідуальних бесід, вивчення результатів діяльності дітей, організації співпраці з батьками, використання малюнкових тестів.

Основні поняття теми: Завдання дослідницько-експериментальної діяльності, сфери розвитку особистості, соціальна сфера, комунікативна сфера, фізична сфера, когнітивна сфера.

Рекомендована література

Основна: 1,3,4,5.

Додаткова: 7.

Семінарське заняття 4.

Тема. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі (2 год.).

Лекція 5. Умови ефективної організації науково-дослідницької діяльності дітей в природі. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.).

Підготовка матеріалів та обладнання для дослідної роботи дітей у

природничо-науковому центрі та самостійного експериментування. Дотримання динаміки змін у науково-природничому центрі. Стимулювання пізнавальної активності дітей щодо дослідження об'єктів природи. Надання початкової системи знань та приведення у систему емпіричних уявлень дітей про об'єкти та явища природи.

Загально-інформаційна (добір змісту, матеріалів та обладнання) та методична (опрацювання спеціальної літератури, отримання методичних рекомендацій, планування, добір методів роботи) підготовка вихователя до здійснення роботи з експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі. Керівництво з боку методиста: планування, забезпечення матеріальної та методичної бази; вивчення стану роботи з експериментування у молодшій і середній та проведення нескладних дослідів в природі у старшій групі дитячого садка, збір та узагальнення кращого досвіду роботи. Робота з родинами вихованців з питань організації експериментально-дослідницької діяльності дітей з об'єктами природи в домашніх умовах: консультування з питань значення даного виду роботи з дітьми, організації місця для проведення нескладних дослідів, ознайомлення зі змістом роботи; надання спеціальної літератури; організація спільної дослідницької діяльності батьків та дітей з порівнянням отриманих результатів

Основні поняття теми: Динаміка змін, стимулювання пізнавальної активності, система знань.

Рекомендована література

Основна: 5.

Додаткова: 2,6.

Семінарське заняття 5.

Тема. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.).

Лекція 6. Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання. (2 год.).

Методи керівництва дослідницько-експериментальною діяльністю дітей в природі. *Безпосередні (прямі) методи* керівництва дослідницькою діяльністю дітей в природі: залучення до спільних дій з вихователем чи іншою дитиною, запрошення до обстеження обладнання, допомогив його розміщенні, виконання доручень, обговорення та перевірки гіпотез, заохочення до висування власних гіпотез та їх експериментальної перевірки. *Опосередковані методи*: читання літератури природничого змісту; організація розмов та бесід з дітьми за результатами прочитаного та спостережень в природі; ігри з природними матеріалами; праця в саду, квітнику, на городі; побутова діяльність дітей; залучення та заохочення до міркувань, висловлювання суджень і гіпотез.

Форми організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі. Індивідуальна робота дітей за інтересами у науково-природничому центрі.

Основні поняття теми: методи керівництва, безпосередні методи, опосередковані методи, форми організації дослідницько-експериментальної діяльності.

Рекомендована література

Основна: 2,3,5.

Додаткова: 1,3.

Семінарське заняття 6

Тема. Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання (2 год.).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі»
Разом: 72 год., лекції – 12 год., семінарські заняття – 12 год., індивідуальна робота – 4 год., самостійна робота – 40 год., МКР– 4 год.

Модулі	Змістовий модуль I			Змістовий модуль II		
Назва модуля	Теоретичні основи організації дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі			Зміст, завдання, форми організації і методики дослідницько-експериментальною діяльністю дітей в природі		
Кількість балів за модуль	61 балів			101 балів		
Лекції	1	2	3	4	5	6
Теми лекцій	Роль і місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку 1б.	Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі 1б.	Принципи організації дослідницької діяльності дітей в природі 1б.	Зміст, завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі 1б.	Умови ефективної організації науково-дослідницької діяльності дітей в природі. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі 1б.	Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання 1б.
Теми семінарських занять	Роль і місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку 1б.	Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі 1б.	Принципи організації та основні етапи розвитку дослідницької діяльності дітей в природі 10+1б.	Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі 10+1б.	Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі 10+1б.	Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання 1 б.
Самостійна робота	10 б.	10 б.		10 б.	10 б.	
ІНДЗ	30 балів					
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)			Модульна контрольна робота 2 (25 балів)		
Підсумковий контроль	Залік					

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Семінарське заняття 1.

Тема. Значення для розвитку особистості та місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в освітньому процесі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Значення експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку.
2. Етапи розвитку експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі в період дошкільного дитинства.
3. Відмінність експериментування від дослідницької діяльності.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна: 1,3,4.

Додаткова: 4,5.

Семінарське заняття 2.

Тема. Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Практична екологія як напрямок методики ознайомлення дітей з природою в дослідженнях Горопахи Н.М., Єлманової С.П., Кот Н.М., Лисенко Н.В., Плохій З.П.
2. Розвиток пізнавальних інтересів та допитливості дітей шляхом нескладного експериментування в дослідженні Беленької Г.В..

II. Перевірка виконання самостійної роботи

Рекомендована література

Основна: 4.

Додаткова: 3,6.

Семінарське заняття 3.

Тема. Принципи організації та основні етапи розвитку дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Охарактеризувати принципи організації дослідницької діяльності дітей в природі.
2. Розкрити шляхи реалізації принципів організації дослідницької діяльності дітей в природі в умовах навчально-виховного процесу дитячого садка та сім'ї.
3. Дати визначення поняттю «експериментально-дослідницька діяльність дітей в природі» та охарактеризувати основні етапи її розвитку.

II. МКР до I модуля.

Рекомендована література

Основна: 3,5.

Додаткова: 1,2.

Змістовий модуль 2

ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНОСТЮ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Семінарське заняття 4.

Тема. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Роль самостійної пошукової діяльності в природі для розвитку особистості дитини.
2. Добір природного матеріалу, цікавого для дослідження хлопчиками і дівчатками.
3. Організація самостійної індивідуальної (за інтересом чи стилем діяльності), парної роботи дітей та роботи невеликими підгрупами.
4. Організація спільної діяльності дорослого з дитиною-холериком, сором'язливою, „вундеркіндом” тощо.

II. Перевірка виконання самостійної роботи

Рекомендована література

Основна: 1,3,4,5.

Додаткова: 7.

Семінарське заняття 5.

Тема. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Загально-інформаційна та методична підготовка вихователя до здійснення роботи з експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі.
2. Охарактеризувати керівництво з боку методиста щодо здійснення роботи з експериментально-дослідницької діяльності дітей в природі.

II. Перевірка виконання самостійної роботи.

Рекомендована література

Основна: 5.

Додаткова: 2,6.

Семинарське заняття 6.

Тема. Методи керівництва та форми організації роботи з дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі в умовах суспільного і сімейного дошкільного виховання (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина.

Понятійно-категоріальний апарат теми.

1. Охарактеризувати методи та прийоми зацікавлення і залучення дітей до дослідницько-експериментальної діяльності в природі (розповідь вихователя, вирішення словесно-логічних задач, обстеження обладнання, виконання доручень вихователя, постановка проблемних питань в ході спостережень, ігор та праці дітей в природі тощо).
2. Охарактеризувати методи стимулювання пізнавальної діяльності дошкільників (заохочення, внесення нового обладнання, висування і обговорення гіпотез, спільна діяльність дитини з дорослим та інші).
3. Охарактеризувати методи і прийоми навчання дітей дослідницькій діяльності (показ способу дії, постановка запитань, прогнозування результату і його обговорення по закінченні проведення дослідів, залучення дітей до міркувань та висловлювання суджень).
4. Охарактеризувати методи фіксації отриманих знань:
Словесні – складання розповідей, запис висловлених дітьми суджень тощо;
Наочні – створення схеми послідовності дій при проведенні дослідів, малюнки дітей за результатами експериментування та дослідів.

II. МКР до II модуля.

Рекомендована література

Основна: 2,3,5.

Додаткова: 1,3.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Тема 1. Роль і місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі для їх розумового розвитку (10 год.).

1. На основі спостережень за дитиною дошкільного віку описати зміст та етапи розвитку її експериментально-дослідницької діяльності в природі.

Тема 2. Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі(10 год.).

1. Дати характеристику навчально-методичних посібників (за вибором студента):

- a) Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, досліджах. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.
- b) Горопаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей. Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів / Наталія Михайлівна. – Рівне, «Волинські обереги», 2001 – 212 с.
- c) Зайцева Л.І. Розкриваємо таємниці доквілля: методичний посібник / Л.І. Зайцева. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 110с.

Змістовий модуль II.

ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ

Тема 4. Зміст, завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі (10 год.).

1. Скласти план проведення нескладних дослідів в природі з дітьми на квартал (осінь, зима, весна, літо), орієнтуючись на стать дітей (окремо для хлопчиків і дівчаток).

Тема 5. Умови ефективної організації науково-дослідницької діяльності дітей в природі. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі (10 год.).

1. Скласти схему обладнання методичного кабінету (Розділ „Ознайомлення дітей з природою”).

Таблиця 6.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ			
Тема 1. Значення для розвитку особистості та місце дослідницько-експериментальної діяльності дітей в освітньому процесі. (10 год.).	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, консультація, підсумкове тестування	10	І-ІІ
Тема 2. Сучасні дослідження з проблем організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі (10 год.).	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, консультація підсумкове тестування	10	ІІ
Змістовий модуль ІІ. ЗМІСТ, ЗАВДАННЯ, ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ КЕРІВНИЦТВА ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТЮ ДІТЕЙ В ПРИРОДІ			
Тема 4. Зміст, завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі (10 год.).	Семінарське заняття, індивідуальне заняття, консультація, підсумкове тестування	10	V
Тема 5. Умови ефективної організації науково-дослідницької діяльності дітей в природі. Підготовка методиста та вихователя до здійснення роботи з організації дослідницької діяльності дітей в природі (10 год.).	Семінарське заняття, консультація підсумкове тестування	10	VI
<i>Разом: 40 год</i>	<i>Разом: 40 балів</i>		

VII. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

(навчальний проект)

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з курсу «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, творчості, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь, навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Орієнтовна структура ІНДЗ – підібрати матеріал та зробити презентацію (відеоматеріал) до теми (на вибір):

1. Зміст та завдання дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі.
2. Зміст самостійної пошукової діяльності дітей в природі.
3. Робота з родинами з питань організації дослідницько-експериментальної діяльності з об'єктами природи в домашніх умовах.
4. Форми організації дослідницько-експериментальної діяльності дошкільників в природі.
5. Організація та проведення дослідів з водою.
6. Організація та проведення дослідів з піском.
7. Організація та проведення дослідів з повітрям.
8. Організація та проведення дослідів з глиною.

Критерії оцінювання ІНДЗ

№ п\п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Аналіз змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності.	12 бали
2.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення елементів роботи	8 бали
3.	Захист робіт	10 балів
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	27-30	Відмінно
Достатній	22-26	Добре
Середній	15-21	Задовільно
Низький	0-14	Незадовільно

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО

КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій	6
2.	Семінарські заняття	36
3.	Модульна контрольна робота (1,2)	25x2 = 50
4.	Самостійна робота	40
5.	Індивідуальна навчально-дослідна робота	30
Підсумковий рейтинговий бал		162

$$K = 162:100 = 1,62$$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі **методи**:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, реферат, есе.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Підсумкова кількість балів (max – 100)	Оцінка за 4-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
1 – 34	«незадовільно» (з обов'язковим повторним курсом)	F
35 – 59	«незадовільно» (з можливістю повторного складання)	FX
60 – 74	«задовільно»	ED
75 – 89	«добре»	CB
90 – 100	«відмінно»	A

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, заняттях, виконання самостійної роботи, ІНДЗ, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проєктів»).

Модульний контроль знань магістрантів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей в природі».

Таблиця 8.4

МОДУЛІ						ІНДЗ ЗМ 1, ЗМ 2	Модульні контрольні роботи ЗМ 1, ЗМ 2
Змістовий модуль 1 (семінарське заняття, самостійна робота)			Змістовий модуль 2 (семінарське заняття, самостійна робота)				
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	30	50
12	12	12	22	22	2		

Разом: 162 бали

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

І. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові,

дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А.М., Беленька Г.В., Богініч О.Л., Гавриш Н.В., Долинна О.П., Ільченко Т.С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М.А., Низковська О.В., Панасюк Т.В., Піроженко Т.О., Поніманська Т.І., Сідельнікова О.Д., Шевчук А.С., Якименко Л.Ю. – К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Беленька Г.В. Віконечко в природу: методичний посібник для вихователів дітей дошкільного віку. – К.: Сім кольорів, 2014. – 56 с.

3. Дитина: Програма виховання і навчання дітей від двох до семи років (3-тє видання, доопрацьоване і доповнене) / наук.кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець, наук. кер. програмою: О.В. Проскура та ін.. – К.: Київ, ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.

4. Дошкільнятам про світ природи: Старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В. Беленька, Т.С. Науменко, О.А. Половіна. – К.: Генеза, 2013. – 112 с. – (Настільна книжка вихователя). Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 12.07 2013 р. № 1/11-11415).

5. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою / Н.Ф. Яришева. - К.: Вища шк., 1995.- 255 с.

Додаткова:

1. Беленька Г.В. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідах. Науково-методичний посібник для дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.

2. Горопаха Н.М. Виховання екологічної культури дітей. Посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів / Наталія Михайлівна. – Рівне, «Волинські обереги», 2001 – 212 с.

3. Зайцева Л.І. Розкриваємо таємниці доквілля: методичний посібник / Л.І. Зайцева. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 110с.
4. Матеріали науково-популярного Інтернет-журналу MEMBRANA www.membrana.ru
5. Ніколаєва С.М. Любов до природи виховуємо з дитинства. Рекомендації педагогам, батькам і гувернерам / Світлана Миколаївна Ніколаєва. – Х.: Видавництво «Ранок», 2007. – 96 с.
6. Плохій З.П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) : монографія / З. П. Плохій; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К. : Персонал, 2010. – 319 с.
7. Энциклопедия для детей. Т. 16. Физика. Ч. 1: Биография физики. Путешествие в глубь материи. Механическая картина мира / Глав. ред. В. Володин; Глав, худож. Е. Дукельская [Текст]. – М.: Аванта, – 2000. – 446 с.